

ВСЕСВИТ

1937

K-6176

МАШИНА
МАШИНОСТРОИТЕЛЬНАЯ
МАШИНОСТРОИТЕЛЬНАЯ

З М І С Т

Змова Десмоля.
Роман з сучасного
турецького життя . **Л. Величко**

Н а р и с и:

На сільсько-госпо-
дарській фабриці . **М. Ефетов**

В оборону машин . . **Т. Р.**

Волга **Вал. Бородкін**

„Турандот“ **Nevermore**

Широкими рейками . **Б. Сім.**

Дитячий джаз-банд . **Т. Родзевич**

Кавуни **А. Петражицький**

Сторінка мистецтва. — Сатира і
гумор. — Фото-інформація.

На обкладинці. — Трактор на
роботі.

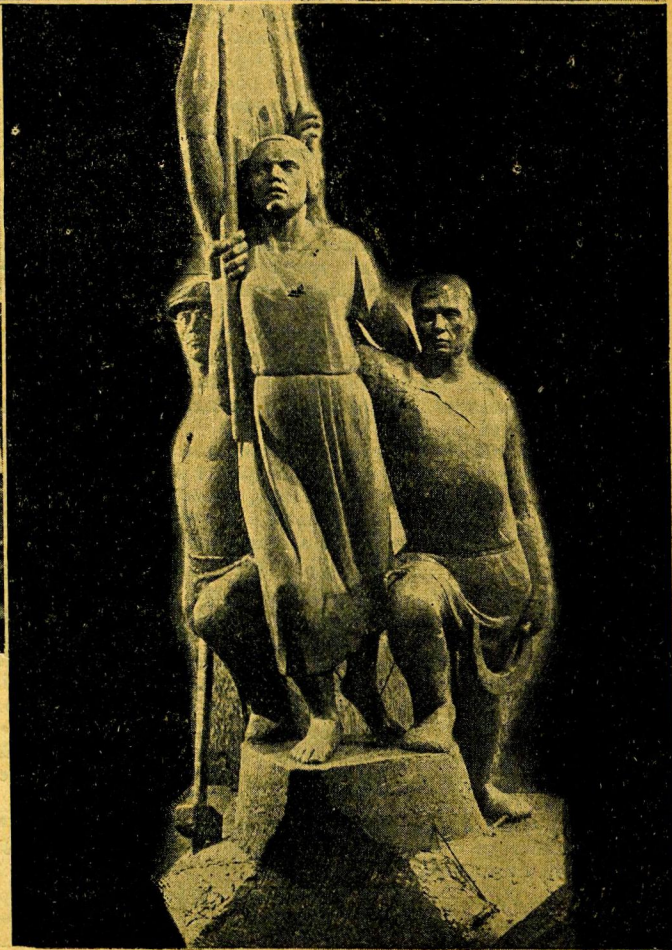
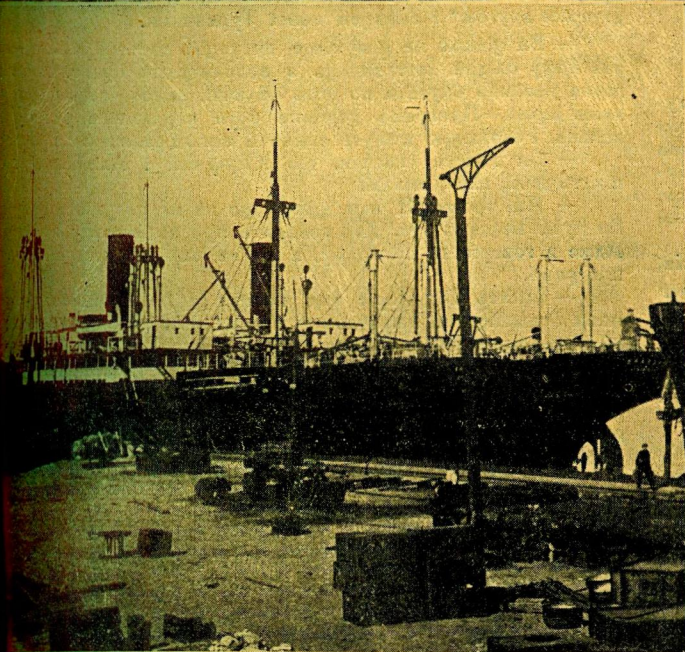
№ 41
7-го жовтня
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

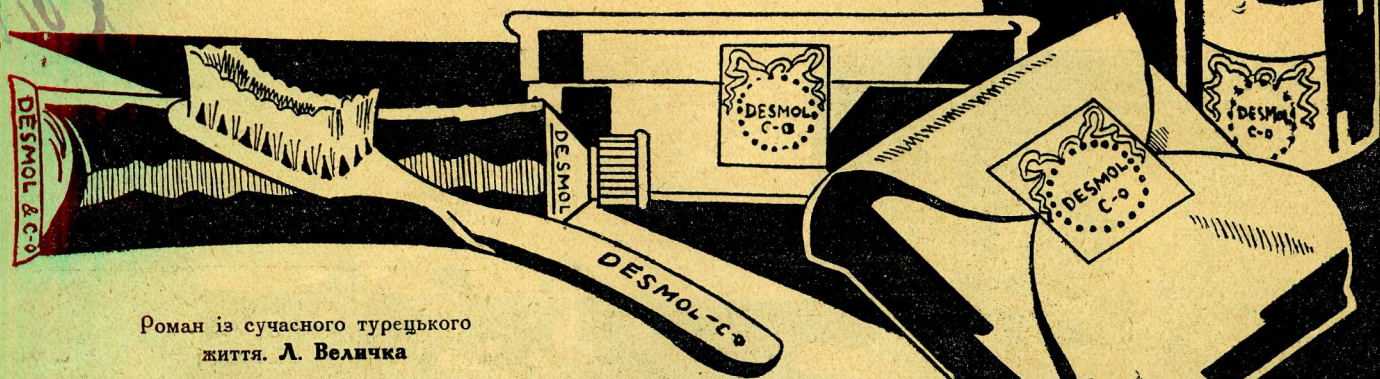
Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

Х 61/46

Зверху, ліворуч — німецький посол в СРСР граф Брокдорф-Ранцау; — активний прихильник зближення Німеччини з Рад-союзом; — нещодавно вмер за кордоном підчас відпустки. Праворуч — доклад тов. Молотова на Всесоюзній нараді редакторів. Внизу, ліворуч — лісовози „Селянка“ й „Правда“ на Балтицькому судобудівельному заводі; праворуч — скульптура Ф. Блюма. „До соціалізму — єдиним фронтом“.

ЗМОВА

Роман із сучасного турецького життя. Л. Величка

(Продовження. Початок див. в № 39, 40).

БАРТОЛОТІ рушив вперед крізь юрбу, закінчуючи по дорозі: — І дозвольте мені привітати турецьку Жорж-Занд, славу дружину нашого приятеля Авні-бея.

У вітальню входила невисока досить повна туркеня в чорних суворих шатах. Це була дружина Авні-бея, відома турецька письменниця Сурейя-Азіз-бей-ханум. Наперекір звичаєві вона називалася не йменням свого чоловіка, а йменням батька, відомого вченого Азіз-бея. Її кругле й велике літнє вже обличчя вітало усмішкою чоловіків, що з пошаною кланялись їй.

— А де ж ваша чарівна дружина? — спитала вона по-англійськи Бартолоті, що схилився над її рукою.

Він подав їй руку й повів до залі.

У вітальні загомоніли.

— Ви знаєте, що Сурейя-ханум розкаже за Газі-пашу?

І оповідач, невисокий дебелий турок з недобрим, зморшкуватим обличчям, Хусні-бей, знаменитий поліцейський диктатор Константинополя за молодотурецького уряду, злорадно повторив ушпильний дотеп письменниці, що колись була великою прихильницею Мустафи-Кемаль-паші, а потім спалахнула непримиренно зненавистю до нього, коли її честолюбність було роздраговано занадто малим підвищенням її чоловіка.

Біля каміну зібрався гурток європейських дипломатів, жваво обмірковуючи сенсаційну новину, що її привіз банкір з Ангори.

— Я не дуже вірю всій оції історії. Це не схоже на ангорських людей. Навіщо їм допускати до утворення другої партії? Адже навколо неї без сумніву згуртується вся опозиція, — говорив високий сивоусий військовий аташе одної з великих європейських держав.

— Ще б пак! В країні досить незадоволених людей. Відставні офіцери, урядовці, усунені в армії і з міністерств, — сказав повновидний веселий голандець, мимохіть глянувши на Осман-бея, що, як і раніш, стояв біля каміну. — От, хоча б ви, полковнику, хіба ви задоволені з нинішнього режиму?

— Я? Я в політику не вдаюся. Ви ж знаєте, бароне, що я постановив присвятити себе торг вельним справам. Треба не відставати. Наш приятель Бартолоті має цілковиту рацію; тепер треба орудувати. Я з ним згоден і навіть більше. Я вирішив узяти на себе представництво одної великої англійської фірми.

— Та-ак, — протягнув голандець. — Звичайно, ви маєте рацію. Орудувати треба. Але я не згоден з вами в питанні про політику. Адже політика теж безбес*. Так я й кажу: незадоволені відставні, незадоволене духівництво і великі фірми, бо в країні мало грошей, а з-за кордону гроші не надходять. Незадоволені переселенці з Греччини...

Голандський барон перелічував „незадоволених“ з таким апетитом, ніби це були гладкі устриці, що він їх одлічував, щоб потім ними полакувати.

— Воно то так, але, на мою думку, партія повинна перш за все опрацювати програму, чітку, реальну програму, що об'єднала б навколо неї всі розсудливі елементи, — одказав сухорлявий високий турок, представник султанського уряду в одній із невеликих балканських держав, відомий головним чином, як великий приятель незмінно о свого товариша по службі, генерального консула в тій самій балканській столиці.

* Безбес — по-англійськи, справа, в значінні комерційному.

— Програма?

Дурниці! Звичайно,

програма потрібна.

Але програма така

ясна, що в цій справі не може бути двох думок. Я не гався б ні на хвилину. Програма в двох пунктах: білізація, припинення революційних експериментів. Ось програма... — заявив гаркавий молодий парижанин, він щой сер приїхав на службу до Константинополя й уже, звичайно, „старим другом“ і знавцем нової Туреччини.

— Ви цілком не розумієте ситуації, дорогий колег, — заявив йому блідий шотландець з водянистими очима. Меланлійна усмішка блукала по його обличчі, немов читав він моря якісь вірші. — Програма повинна бути радикальна, дуже радикальна. Революцію можуть спинити тільки радикальні програми.

— Ви хочете сказати, що Юсуф-бей і Алі-Махмед-підуть далі, ніж Кемаль?

— Ані трохи. Я вам кажу, що ви не розумієте ситуації. Ви дуже недавно тут. Хто говорить про радикальну політику? Адже я говорю за програму, а не за вчинки. Потрібна програма.

— Містер Фіц-Моріс має повну рацію, — пристав до мови бельгійський джентльмен з рожевими щоками на горі обличчі — адже ми тримаємо Вандервельде на посаді міністра. Він нам корисний.

— Ви сперечаєтесь, панове, а справу вже вирішено — дався голос самого хазяїна. Сурейя-Азіз-бей-ханум мав же мості від свого чоловіка... Авні-бей сказав їй... Вона оце подала мені.

Програма, звичайно, прогресивна... Республіканська... ви смієтесь, Осман-бей?

Осман-бей не сміявся. Його губи розсунулись і з-за них виглядали білі зуби. Гортанний звук вирвався йому з гортани. Коли хочете, можна це було вважати за сміх. Або за клятву...

— Я вам кажу, партія буде прогресивна... Прогресивна республіканська. Але, найголовніше, партія боротиметься... Боротиметься проти помилок, що відштовхнули європейських фісиків...

Ми стримуємось поки-що вкладати свої капітали в реччину... Нам не дають... запліднити ту чудову країну Багату країну... Дуже багату, звичайно, за нашою допомогою Ми її запліднимо... Ви що, Осман-бей?

— Чого ви бажаєте?

— Ви щось сказали?

— Ах, так... Я сказав, просимо.

— Ви, Осман бей, розумієте справу по-європейськи, завжди кажу, — вставив молдвий француз і по-приятельсь поклав руку Османові на плече.

Турок злегка відсунувся від нього й рука сповзла. Він ніс голову, окинув оком юрбу гостей і сказав, звертаючись до Бартолоті:

— Ви давно знаєте, якої я думки про все це. Ніяких програм. Тільки чинність. Я не згоден ні з тими, ні з цими.

Широким рухом він показав у далечині понад голови гостей, а потім на дружину Авні-бея, що знову заходила у вітальню.

Розбита кар'єра

Полковник Осман-бей... Колишній полковник... Колишній фігаль-ад'ютант султана... Колишній помічник військового аташе в Петербурзі... Навіть колишній чоловік єгипетської принцеси.

Усе це колись.

В невеликій кімнаті старого кіоска на березі Босфора, на передмісті Ак-паша, сидить Осман-бей і згадує.

Періста, галаслива з ранку й до вечора жіноча метушня в гаремі старого Хікмет-паші, великого візіря, його діда. Старик узяв у свого сина старшого внука до себе з п'ятих років і пестив його, голубив, коли бувало заїде в осоржний, непотрібний йому гарем. Бабуся, старенька кадин-пані, старша жінка, мати Шефкет-паші, Османового батька, душі не чує в онукові Грімає на молодих жінок, що нудьгують в гаремі і граються Османом, мов живою лялькою. А він тікає від бабусиною ока до своєї улюбленої черкешенки Азізе, що розповідає йому за сніжні гори й зелені долини, за сміливих вершників, що в гупу ніч нападають на пасовище й висвисують та вигукують, вітбивають баранту у г'явурів руських селян. Матери Османової нема. За неї не згадують йому. Він ледве пам'ятає її бліде обличчя з синіми очима. Пізніше він довідався, що батько перемінив її на привізну французьку, матір його брата Халіля, і вона зав'яла.

В гареміку вчився він пишати дідом і призирати батька, „дурного Шефкета-пашу“. Навіть бабуся Халіде говорить при ньому: „не в Шефкета вдався наш красунчик, а в діда“. Він майже не бачив багька. Аж тоді, як було йому вже дев'ять років, він побачив його. Не пізнав би, коли б не сказали йому:

— Дивись, джанім, оце твій батько.

Це було на селаміку, коли султан Абдул-Гамід їхав до мечеті. За його коляскою бігли паші в золочених мундирах і серед них, увесь захизаний, трясучи своїм товстим черевом, дрібнотів ногами коло самих коліс Шефкет-паша, камергер і блазник султана.

Потім розпочалися шкільні роки. Хлоп'я усунули з гарему. Він виріс. Азізе в останній вечір гірко плакала, вкриваючи поділунками лице, шию й смагляві Османові плечі. Він і досі пам'ятає ті перші жіночі поділунки.

Осман-бей сидить у невеличкій кімнаті старого будинку, що його колись випадково купив і забув великий візір Хікмет-паша. Так само випадково врятувався цей будинок, коли руйнували його майно. Сидить, перебирає близьку з одшліфованого чорного дерева чотки й паки, живі ще спогади.

Дід запросив французів вчити Османа мови. Та й тільки. Арабської грамоти і віршів Корану вчився Осман від сивобородого мули Бекіра-ефенді. Мула сідав на килим у прохолодній кімнаті, а хлоп'я сідало, скрестивши ноги, напроти нього і, злегка хитаючись, співучим голосом повторяло за ним горляні слова арабських текстів. Осман вдивлявся в сиву бороду мули, у величезний білий турбан, обмотаний навколо його голови, і мріяв про гарячу Арабію, про таємничу Каабу, про караванний шлях до Медіни. Нарешті не витримував і влєсливо просив старого хаджу розказати йому про свої паломництва до святих місць. Звітриле цинамкове обличчя старого мули морщилося безліччю складок в усмішку, і він з захопленням цілими годинами розказував хлоп'яті про сонячні дні і зоряні ночі мандрівок до Мекки і Медіни.

Хлопця приготували до військової школи, але не на те, щоб служив він в армії. Його дідуся завадзегілі приготувив йому шлях придворної служби, шлях чонорів і високих урядів. Дід не був балакучий, він мовчки гладив Османа по голові, слухаючи його дитячих мрій про те, що, як він буде великий, султан доручить йому, як і дідові його, великий візір і що він, як тільки виросте, поїде до Мекки і буде хаджом. Дід так сміявся. Його скупі, спокійні слова прищеплювали хлоп'яті переконання, що внук Хікмета-паші може, навіть повинен сподіватися, що йому служитимуть усі, а сам він служитиме тільки султанові. В суворім тиім дідівськ м конаку, де слуги не ходили, а сновзали мов тіні, де близькі ад'ютанти схоплювалися струнко витягувалися на перший шест кроків старого паші, Осман уперше скоштував властолюбства. В усьому будинкові він не тремтів перед Хікметом-пашею. Все оточення навко кланялось хлоп'яті й підешувалося до нього. Осман розумів це, як цілком природне своє право. Якось майже зразу розумів він, що літній полковник Якуб-бей, старший ад'ютант

його діда, це—ніщо, рівняючи до нього, Османа, та що він може наказати Якуб-беві, наприклад, розпорядитися засідати арабського жеребчика, що його подарував йому дід. Розумів, що він, хлопець Осман, може заставити бігти серед гарячої спеки старого слугу, араба Ізмаїла, щоб принести з саду забуту біля водоймища книжку, ще й гукати на нього з вікна: „швидче, швидче“.

І все це урахом пішло. Зразу. Одного дня вернувся дід з Ільдіз-кіоска від султана, блідий, блідий аж білий, як його борода. Важким кроком, ні на кого не дивлячись, мов пригнічений великим тягарем, пройшов старик у спальню й заперся там. Черелякані слуги принишкли по закутках великого візірського будинку. Зникли кудись молоді ад'ютанти. Тільки два чоловіки, старий Якуб-бей і араб Ізмаїл, стояли під дверима спальні й прислухались до кожного шелесту. Але все було тихо. Осман інстинктом почув, що насувається лихо. Боязко притулювся до Ізмаїла й зазмер укупі з ним під мовчазними дверима візірської кімнати.

А через годину будинок ожив, сполоханий ворожим галасом чужих кроків, наїздом чужих людей. Це прийхав зі збройним конвоєм султанів улюбленець, страшний Ізет-паша. За нього чув і Осман. Обняв хлопець руками Ізмаїла і зазмер. Ізет-паша з двома фідерами підійшов до дверей, постукав і сказав „Хікмет, одчини, я від падишаха“. Двері зачинено за Ізет-пашею, і через кілька хвилин вивели діда зі спальні. Осман кинувся до старика. Хікмет-паша спинився. Але страшний міністр поліції, став між ними і сказав: „Хлопця одвести до батька. Його величність, даруючи ласкою своєю Шефкета-пашу, звелів примістити хлопця у військову школу“.

Діда посадили в карету й повезли під конвоєм. Більше Осман не бачив діда. Його вислано в родинний чифлик*), біля Маніси, де він і помер через рік, у той самий день, коли смирнський генерал-губернатор дістав телеграмою наказа негайно повідомити Хікмета-пашу, що його знову призначено на великого візіря.

Діда повалив вічний суперник, кривий Васі-паша, що щойно вернувся з арабського заслання. Так султан Абдул-Гамід завжди трів своїх вірних псів і виганяв їх по черзі, щоб вони не зазнавалися та знали ціну і султанській милості, і султанському гнівові.

Осман відвезли до батька. А через кілька днів був він уже в військовій школі. Промайнули шкільні роки, й одного незабутнього дня Шефкет-паша, з наказу султана, повіз сина до Ільдіз-кіоску.

Старий Абдул-Гамід приймав у той день перського посла. Осман побачив тоді, яка то та висока й почесна служба його батька. Батько стояв близько султана вкупі з іншими пашами. Віддаючи знак, султан подав знак Шефкету-паші. Коли за Абдул-Гамідом зачинилися двічі різблені двері й коло одвірків стали дебелі негри з ятаганами, Шефкет-паша стиха тричі ляснув долонями. Зараз увійшли слуги й принесли каву та цигарки. Оце й була офіційна служба Шефкета-паші, генерала турецької армії і камергера великого повелителя правосірних. А неофіційна його служба була складніша. Він мав щодня розважати султана скандальною хронікою Перії і роз'їбула.

Як роз'їхались послы, Шефкет-паша повів сина садами до невеличкого круглого кіоска, де через годину допущено їх до султана. Султан кинув оком з-під густих брів на шіснадцятилітнього офіцера і сказав до Шефкета:

— Гарний у тебе син. Не в тебе вдавсь.

Стрункий як кіпарис. І щоки як персики.

Султан підняв бліду з синіми жилками невеличку руку, а Шефкет-паша ззаду злегка натиснув на спину сина і нахилив його. Султан торкнувся пальцями Османової щоки і повторив:

— Як персик!

Старик прищокнув сірими безкровними губами, погладив бороду і сказав:

— Гарний хлопець. Не в тебе вдавсь, Шефкет. Обличчям на діда скидається, а тілом... Звідки він такий стрункий? Ти завжди був вайлуватий, та й Хікмет був товстак. Увесь ваш рід такий. Хто була його мати?

Шефкет-паша, нагнувшись майже до землі, відповів:

— Дочка небіжчика Шеріф-паші.

— А-а... розумію. Адже Шеріф був албанець. Пришли сина до мене, Шефкет. Я звелю його зарахувати до албанської сторожі. Будеш служити мені?—ласкаво звернувся султан до

*) Чифлик—маєток.

Османа. — Догодиш, будеш дамадом*). Ідїть. В кареті Шефкет-паша раптом обняв сина й розхлипався.

Осман так і не зрозумів тоді, що зворушила старика. Він гадав, що це була султанська ласка. Але коли вночі Шефкет-паша підвів сина й велів зодягти його в цивільне вбрання, він знову розплакався й простився з ним, сказавши, що йому треба буде зараз виїхати в чужий край. Осман зрозумів, якою то ласкою хотів обдарувати його султан. В ту саму ніч старий дідівський слуга араб Ізмаїл одвіз Османа на європейський бік. До ранку Осман був уже далеко від Константинополя. Через декілька днів контрабандисти переправили його до Болгарії.

Шефкет-паша на другий день кинувся в ноги султанові і, ридючи від переляку, просив милости, бо син згубив його. Син утік, сховався від батька, а батько довідався з залишених паперів, що хлопець примкнув до молодотурецької організації. Це мабуть сталося у військовій школі.

Шефкет-паша показав кілька знайдених ніби-то в його кімнаті брошур женецького вилання.

Гірка доля припала старикові. Його заарештували, skonфіскували гроші й будинки. Розпочалося безконечне слідство. Але оце саме й врятувало його, бо через півтора місяці вибухла революція. Осман вернувся до Константинополя з репутацією молодотурка і справді зумів примкнути до Енверівської групи. Шефкет-паша, випущений з в'язниці, зараз таки пішов до палацу, як побитий собака вертається лизати руку господареві. Він залишався з Абдул Гамідом до конгр-революційного перевороту, коли армія Махмуда-Шефкета-паші зайняла Константинопіль. За участь у конгр-революційному перевороті впріг конфісковано його будинки і навіть Османові ледве пощастило видерти з цупких рук молодотурецького триумвірату лише невеличку частину багатства Хікмета-паші.

А далі промайчули в пам'яті передвоєнні роки, Петербург, будинок посольства на Англійській набережній, романи з петербурзькими баринями, що полювали за красунчиком турком, сподіваючись від нього бурхливого рогною східних пристрастей. Війна. Недовге перебування на фронті. Усе це — мов сон.

Мов сон минулася й окупація Константинополя Антантою. Знову блискуча придворна служба — Осман уклблений флігель ад'ютант молодого султана Вахад-Едина. Потім шлюб з багатою, але старою жінкою, єгипетською принцесою, племінницею скинутого англійцями хедіва, що до нестями закохався в нього. Цей шлюб народив тоді багато галасу. Далі, такий самий галасливий розрив — неприємний наслідок безглуздя ревностів принцеси, що спокійно й терпеливо виносила легкі Османові пустощі зі служниці-єгиптянками й арабками, але порвала шлюбні взаємини, коли цілком випадково довідалась про його зв'язок з Вурджінією Бартолоті. Йому довелося покинути дружину, не взявши з собою ні єдиного єгипетського фунта. А потім, коли Константинополь зайняли кемалісти, його звільнення зі служби, його злидні, лють, зненависть...

РОЗДІЛ III МІСТЕР ДРЮРІ ОРУДУЄ

Перша помилка Юзефи Станиславівни

В розмові з містером Дрюрі про полковника Осман-бея Юзефа Станиславівна не сказала однієї маленької дрібниці. Вона справді була знайома з Османом, але цілком не тією знайомістю, що на неї, здається, зробив натяк директор компанії Десмоль. Осман-бей досить часто бував у ресторані Бродського. Майже завжди самотній, холодно-ввічливий, похмурий турок заінтригував не одну офіціантку „Сапфіра“. Тим паче, що він майже вільно розмовляв по-руськи і, як можна було міркувати з тих відвідувачів, кому він кланявся, був знайомий з найвидатнішими представниками європейської колонії. Незабаром

*) Дамад — чоловік принцеси з султанської родини.

цікаві дами вже знали, що це — відомий Осман-бей, своєрідний „внутрішній емігрант“ і теж „жертва революції“. Симпатична дама до героя знаменитого епізоду, що позбавив його єгипетських мільонів, перетворившись небаром у масове релігійне кохання. Не встереглась його і „княгиня“ Юзефа. Це була перша така помилка в її суворо-розрахунковому житті. Вона знала, що Осман-бей не надається навіть на те, щоб тимчасово поповнити її мізерні фонди. Проте, вона не покинула цієї думки.

Одного разу, наперекір своїм звичкам, Осман-бей приїхав у ресторані вже пізно ввечері до компанії дипломатичної лоди й укупі з нею та з цими дамами поїхав у руський нічний дансінг Ша Нуар.

Юзя примостилася коло Осман-бея. Проте... до знайомства не дійшло. Не з її вини. Осман-бей на світанку попросив хунок, заплатив свою частку і пішов собі геть. Юзя зрозуміла, що він добре підраховував і розплатився тоді, коли у нього надалі могло вже не вистачити грошей. Через хвилинку вона вибігла за ним на порожню в сірих передранкових сутінках вулицю Пери, але його вже не було видно.

Вона ще кілька раз намагалася примусити Осман-бея взяти ініціативу в свої руки. Він ласкаво, але вперто відмовлявся розуміти це. Ця поразка не загубила її до Юзи.

Тому Юзя збентежило трохи те доручення, що вона взяла на себе. Але вже на другий день вона зустрілася з Осман-беєм віч-на-віч в англійському універсальному магазині Бекера. Вона відчувала радість, з приводу такої щасливої зустрічі, і цілком несподіване заворушення у серці.

Всміхнувшись своєму схвильованому серцю, вона перша вклонилася Осман-беєві і розпочала розмову. Турок слухав її спокійно, ввічливо, з ласкавою усмішкою, неминучою даниною фізичної ввічливості красивій жінці. Юзя щебетала, що тепер вона наешті, вернулася до свого звичного життя, що її чоловік, містер Дрюрі, — оповідач великої англійської фірми — дуже приїжджає й людина і справжній джентльмен, що вона дуже щаслива й дуже рада бачити Осман-бея.

Містер Дрюрі та Осман-бей

розмовляючи, вийшли вони з магазину й пішли сонячною, різнобарвною, бурхливою гуркотом трамваїв і окликами крамарів, метушливою безліччю автомобілів Великою

вулицею Пери. Такою жвавою, такою легкою й балакучою, навіть такою красивою Юзя не була й тоді, коли вона прикрашувала собою обід у Пантофеля. Вона цілком легко, аж самій якось дивно, розв'язувала те нелеге завдання, що його дав їй містер Дрюрі. Осман-бей піддався чи то їй жвавій, повній усмішок балачці, чи то красивим очам Юзі, що виблискували іскрами, чи то якомусь несподіваному почуттю весни й молодості. Якось без участі волі він вислухав і прийняв ту пропозицію, що її він коли небув інакше, в іншому настрої, відштовхнув би як зухвальство.

... Вони умовились зустрітись на другий день у Флорії, на узлізлі. І там, лежачи на піску поруч Юзі, що відкрила йому від тонкою і щільно обтягнутою тканиною купального костюма ці численні спокусливі тайни свого тіла, що були ще невідомі, він вирішив: по-перше—піти до містера Дрюрі, по-друге—взяти цю жінку. Тоді... це непорозуміння.

В конторі компанії Десмоль

Містер Дрюрі прийняв Осман-бея, як тільки подали йому його візитну картку.

— Чим можу вам бути корисний?

— Мені передавали мої знайомі, що ваша фірма бажала б вийти в згоду в справі представництва в Туреччині.

— Воно більш-менш так і є. Проте, мені цікаво було б знати, від кого ви про це чули?—Містер Дрюрі прижмурило й глянув Осман-бей в обличчя.

Утрка на обличчі промайнула тінь. Але він спокійно відповів.

— У мене ж стільки знайомих! Адже ви знаєте Константинополь. Тут говорять усі про все й усе тут можна довідатися.

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

— Так, звичайно. Ви мені вибачте, коли я перед нашою розмовою спитаю вас, кого ви все таки знаєте з комерційного світу...

— Ви хочете рекомендацій?

Я не прийшов просити служби. Мені сказали, що вашій фірмі потрібен представник. Та й взагалі я...

— О, ні, я, звичайно, не говорю тепер про рекомендації. Але ви розумієте, що нашої фірмі бажано увійти в ділові взаємини з людиною, що має потрібні нам зв'язки.

— Це я можу вам сказати.

Осман-бей назвав декілька десятків прізвищ. Містер Дрюрі записував їх у блокнот.

— Я цілком задоволений. Перейдімо тепер до ділової розмови.

Через годину Осман-бей повернувся в контору Десмоль підписати договір, беручи на себе організувати агентуру компанії Десмоль—Санітарія і Гігієна—для всієї Туреччини.

На прощання містер Дрюрі говорив:

— Нам потрібна сітка агентів по головних містах Анатолії...

І англієць назвав морські порти і з десяток міст, де розміщено вузлові пункти національної оборони Туреччини.

... Через кілька днів Осман-бей обідав у містера Дрюрі. Англієць, відрекомендовуючи його Юзі, спокійно сказав:

— Дозвольте вас зазнайомити з принцесою Вадбольською. Мій приятель, містер Осман-бей, представник нашої фірми в Анатолії. Осман-бей церемонно вклонився „принцесі Вадбольській“, а „принцеса“ прийняла його руку й пішла з ним до столу.

... Коли по обіді чоловіки за англійським звичаєм лишилися за столом пити вино, містер Дрюрі, наливаючи Осман-бей келих дорожнього темного старого портвейну, сказав, прижмуривши очі:

— За столом не розмовляють про справи, але ви мені дозвольте де-що сказати вам.

— Дуже прошу.

— Я маю для вас листа... із Сан-Ремо.

Османа-бея струснуло, він вже простяг руку, але стримався й злегка хриплим голосом сказав:

— Із Сан-Ремо? Дивно. Я там нікого не знаю. Сан-Ремо, Сан-Ремо... Ви мабуть говорите про відомий італійський курорт?

— Его ж, про той курорт, де перебуває його величність падишах Вахад-Един. Він у розмові зі мною дуже тепло озвався про вас, полковнику.

— Дайте,—рвучко сказав Осман і взяв конверт.

У конверті була записка без підпису, але зі значком у верхньому правому розі, значком, умовленим ще в той день, коли султан за допомогою англійців покvapцем покидав Константинополь. В записці було всього три слова: „Він наш приятель“.

Осман-бей присунув свого стільця до містера Дрюрі.

— Добре, тепер кажіть... Я вас слухаю...—сказав він.

— Ви забуваєте, що нас чекає дама.

Осман-бей усміхнувся.

— Ви маєте рацію. Ходімо.

— А завтра побалакаємо.

РОЗДІЛ IV

КАВ'ЯРНЯ АРАБА ІЗМАЇЛА

Араб Ізмаїл, старий слуга Хікмета-паші й улюблениць Осман-бея, відкрив 1922 року, незадовго після того, як кемаїсти зайняли Константинополь, невеличку кав'ярню в Галаці, в тихій сулиці, що притулилася між обшарпаними фасадами старих будинків, майже під самою Галатською баштою.

Мов тріск коників серед сіро-зелених трав на вищених липневим сонцем схилах і горах Анатолії, мов пересипом цокають по дерев'яних дошках шахи. Д-вінко стукають по столах молодецьким безладним рухом притиснуті маленькі мідяні доміно. Заставляють засмалювані карти. А над усім тим тріпотіть стукотом, лясканням пронизують повітря гомінки кав'ярні кафежі:

— Шекерлі ікі! Чая бір! Наргіле бір!*)

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

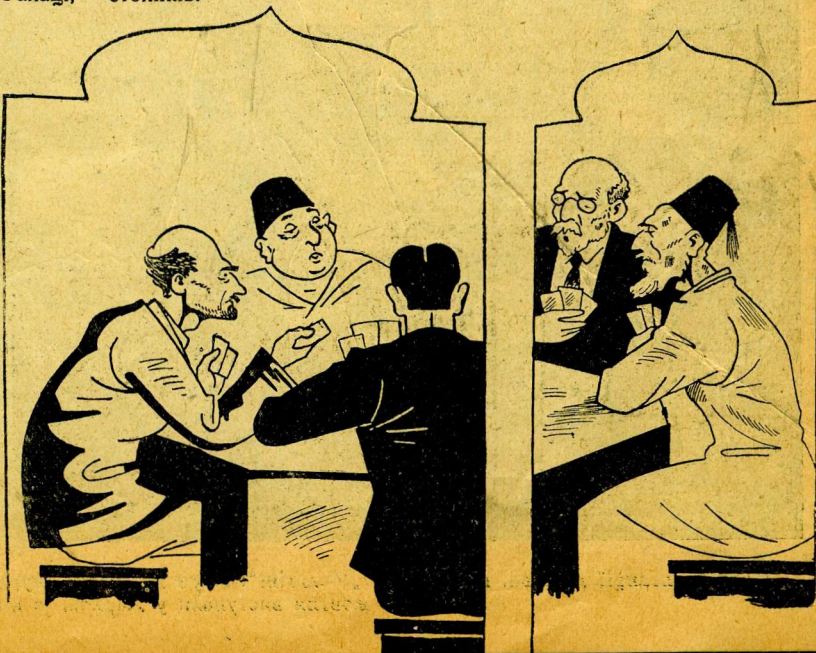
— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

— Каве юч! Газое ікі! Лимоната!**)—пливе під

ких ослінчиках, твердих як камінь, оббитих запорошеними різнокольоровими паласами***). Густо наставлено стільців навколо столиків.

*) Дві цукрові кави! Сдин чай! Один кальян!

**) Три кави! Дві содові! Лимонад!

***) Карагез—Чорне око, збірна назва, що означає, що всі так люблять за його байки й дотепні жартуваннями. Низька зала майже вщерть повна, і всі сидять гості вздовж стін на вузьких низеньких килимах.

*) Палас—вузький килим.

На стінах неминучі червоні й зелені паперові прапорці з білими півмісяцями й зірками. З того дня, як ангорський прапор замаяв над Стамбулом, усі кав'ярні, пивнушки й трактири прикрашено цією дешевою патріотичною оздобою. Прапорцями оббито олеографічний портрет Гази-Мустафи-Кемаля-паші в військово-мундирі, в кемаліській караквлевій шапці, зодягнений наперек, здека насунутій на лівий висок. На цьому знаменитому портреті визволителеві очі вилискують зеленим огнем і дивляться пильно й гостро.

Кав'ярня араба Ізмаїла для випадкового гостя звичайнісінька собі кав'ярня, людна; галаслива, плохенька.

За рундуком, прикрашеним рядами мальовничих кальянів, стоїть і командує слугами Ізмаїл, білий як молоко, бородатий старик з майже цинамковим сухим обличчям...

В куті коло самого рундука, оторонь від решти гостей, розсілося за столиком кілька картярів, що, як видно, захопилися грою більше, ніж решта гравців у нард^{*)}, в дом но і карти.

Гравці галасливо шльопали картами, вигуквали, голосно підраховували ходи. Це був мабуть найгаласливіший гурток у всій кав'ярні.

Іх було п'ять. Один високий дєрвіш у високому циліндричному повстяному жовто-цинамковому ковпаку, в довгому темно-цинамковому вбранні. Другий—зодягнений у тісний в поясі модний сирій піджак, літній сухорлявий чоловік з тонким блідим обличчям, сталевими очима під сивою стріхою навислих брів, з колючою білою щитиною на верхній губі. Третій—обрезклий коротконогий євнух з баб'ячим лицем, із звислими губами, вогкими маленькими очима, схованими під набубнявленими червоними повіками. Четвертий—чепуристо, навіть дуже чепуристо, зодягнений юнак з підбритою шиєю, з гладким, чисто вибритим лицем, напomalжений і напудрений, з ніжними, вивченими заздаєгіль рухами. П'ятий—невеличкий старик з підстриженою білою борідкою, зодягнений скромно, навіть бідно.

Вони прийшли до кав'ярні по одному, попросили кави, роздали гру, але грати розпочали аж через кілька хвилин, коли хазяїн окликнув маленького старичка:

— Мерхаба, Якуб-бей! ^{**)}

З того моменту гравці запалисто стали кидати картами і за їхнім столом знявся галас, гармідер і суперечки.

Хвилини через двадцять з крайнього ослінчика біля входу підвівся повний, майже квадратний, маленький чоловічок з старомодними чорними товстими вусами й повагом, вийшов з кав'ярні.

^{*)} Нарди—турецька гра в шашки.

^{**)} Мерхаба—арабське привітання.

Раптом картярівкуті коло рундука перестали цікавитися грою. Зав'язалася тиха розмова. Ізмаїл схилився до них із-за рундуку і сказав:

— Що-дня заходить, нечисть. Щоб шайтан побілів його кості в пустині!

Худорлявий старик хитнув головою:

— Я гадаю, що краще-б нам не заходити сюди так часто. Як ти гадаєш, Якубе?

Колишній ад'ютант Хікмета-паші прищмокнув язиком і підвів голову:

— Йок. ^{*)} Навпаки. Коли проклятий Зія пішов за нашім слідом, нам аж ніяк не можна міняти місця. Він зразу зник, а в чім річ. Але я не думаю, щоб він щось знав. Так тільки, про всякий випадок рознюхує.

Раптом євнух тонко верескливо засміявся.

— І чого ви хвилюєтесь? Ми чистісінькі, як те ягня, що щойно прийшло на світ. Біленьке. Чисеньке. Невинне.—Слиху спустилася ниточкою з лівого кута його звислих губ; мов тоненькі кісточки хруснули у нього в зубах.—Як те ягня,—поторив він.—В чім річ? Ми, комісіонери відомої всім торговельної фірми, сходимося на дозвіллі пограти в карти, а завтра слід наш загине, коли ми роз'їдемося по Анатолії.

Дєрвіш скривив суворе своє обличчя в невеселу усмішку.

— Хогів би я подивитися, як ти, Зекі, продовуватимеш пудру й порошок від поту—сказав він євнухові. Цей засміявся.

— Ти помиляєшся, хоч і святе. У твоєму теке ^{**)} багато чого не знають. Хто ж продаватиме пудру й фарби анатолійським касунам, як не наш Зекі?! Адже він двадцять років турбувався, щоб жінки старого Садик-паші були вчасно і як слід напудрені, вмиті й побриті.

Дєрвіш стиснув тонкі губи й процідив:

— Ні, ми дещо знаємо навіть у нашому теке. Ми знаємо, наприклад, що з тебе, Рушді, буде чудо-а пара для Зекі. Ми продаватиме товари Десмоля жінкам, а ти чоловікам.

Худорлявий старик підняв руку долонею вперед і негативно пошмигнув головою:

— І не думайте. Вони вкупі не поїдуть. Цю пару аж надобре знають. Зекі лишиться тут. Це вирішено.

... Перша партія агентів Десмоля готовилася до від'їзду в Анатолію, щоб розповсюджувати оксамитну пудру, найкращу у світі порошок від поту, ідеальні ліки від мозолів, зубний порошок, елексир, пасту й щітки фірми містера Дрюрі.

^{*)} Йок—ні. Турки висловлюють заперечення, скидаючи голову вверх, а іноді ще й прищмокуючи язиком.

^{**)} Теке—невеличкий скит.

Члени експедиції до півн. полюсу на „Малигіні“: літун Бабушкін, журналіст Гаррі, кіно-оператор Валентей (зліва направо 2-го жовтня виступали у Харкові з кіно-демонстрацією).

НА СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКІЙ ФАБРИЦІ

Нарис М. Ефетова. Фото Ів. Шеккера

КОЛИ машина, м'яко коливаючись на ресорах, обігнула крутий заворот шляху, почулося глухе токання:

— Ток, ток, ток—стукало часто-часто як заглушене токання кулемету.

В повітрі якась особлива свіжість.

Високо у небі плывуть журавлі: кру... кру... кру... Вони линуць на теплий південь до літніх радощів, до сонячної веселості...

Це—осінь.

Спереду наближаються темні крапки, в сірих хмарах куряви. Ось вони вже зовсім близько. Це—трактори. Голосніше і настирливіше дунає:—ток, ток, ток, заглушуване круканням журавлів...

Ми під'їхали до довгої тракторної колони, що могутніми своїми колесами спускають землю, неухильно йде вперед.

Мені пригадалися слова тов. Сталіна на XV з'їзді партії, де він говорив про ці трактори радгоспа ім. Шевченка на Одещині і про роботу цього радгоспа, гідну наслідування.

І ще пригадалися посмертні записки в щоденнику Іллєча, де він писав, що наш селянин мусить пересісти з доходу селянської конячки на коня електрифікації і важкої індустрії, і тоді перемога соціалізму на селі буде забезпечена.

На південь—теплі і радісні линуць журавлі, і ці трактори, що підносять на своєму шляху каміння і величезні грудки, теж ідуть до радісного —

— до соціалізму.

Востаннє загуркотили сталеві коні, охопили в свої залізні жабри землю і пустили її позаду себе підпушеною смугою чорнозему.

Це остання смуга.

Пуккий чорнозем переходить у накочений шлях.

За чверть години ми вже на цій фабриці зерна, де все починаючи з оранки землі і, кінчаючи збором урожаю, механізовано.

Лише рік тому тут у Березівському районі Одеської округи, було утворено тракторні колони з базою в Шевченківському радгоспі. 100 сталевих коней—тракторів і велика кількість причепних знарядь повинні були провести велику роботу—роспробачити бідняків від влади глитаї—господаря машин.

Адже це справа нелегка. Сильні нас ще старі традиції і недовір'я до нового молодого. Облакали б ви рік з яким небуль старим дядьком з Калініного, Красіного або хоча б з Іллі. Що сказав би він вам про роботу тракторних колон, що громадянський обробіток землі сусіднього з ним Шевченківського радгоспа?

Нічого доброго не сказав би:

— Не потрібен нам цей обробіток, не треба колективу, нехай і „чужого“ господарства. Як орали наші діди „свій“ папак землі, так і ми з'оремо!

Та не тільки діди—траплялось і молодь думала так само.

А в результаті йшли селяни до глитаї—низько вклонялися йому, скидаючи шапку:

— Дай, добрий чоловіче, машину. Робити нема чим!

І давав глитаї все, що просили бідняки: плуг, борону, сіялку, молотарку. Давав, забираючи за це дві третини врожаю та, крім того, всю соломку й полову. Важкі це були умови—кабальні, як і все життя біднякове.

Але ось до масового обробітку селянських земель взявся радгосп ім. Шевченка. Він знищив усі межі, роблячи машиною всі сільсько-господарські роботи цілих сел. А брав за це радгосп лише $\frac{1}{4}$ урожаю за озимину і $\frac{1}{3}$ —за ярину.

Це була справжня революція в сільському господарстві Одещині. Як образно висловився один із трактористів:

— Земельний Жовтень.

Широкою річкою потекли до радгоспа заяви про бажання задати йому обробіток землі, роботи коло засіву і жнив. 10.000 селян цілком добровільно підписали документ, де вони публічно заявляли про свою згоду обернути свої відсталі господарства на великі культурні устаткування комуні...

Ось тут і почалося бадьоре життя Шевченківського радгоспа, що перший в усьому Союзі став на широкий шлях соціалістичного сільського господарства і хуткою ходою пішов до цієї мети.

Радгосп ім. Шевченка своєю роботою не тільки визволив селян від глитаїської неволі, а й дав їм у чотири рази більше хліба.

Адже в селі Калініному за тракторного обробітку, не зважаючи на недорід, середній урожай ячменю дав 45 пуд. з десятини, а в Красіному—48 пудів. В тих же селах, де землю обробляють за старим способом, урожай не перевищує 10 пудів. Ці цифри безперечні: і, звичайно, в першу чергу їх зрозуміли селяни—ті самі старі дядьки, що торік так недовірили ставилися до роботи радгоспа ім. Шевченка.

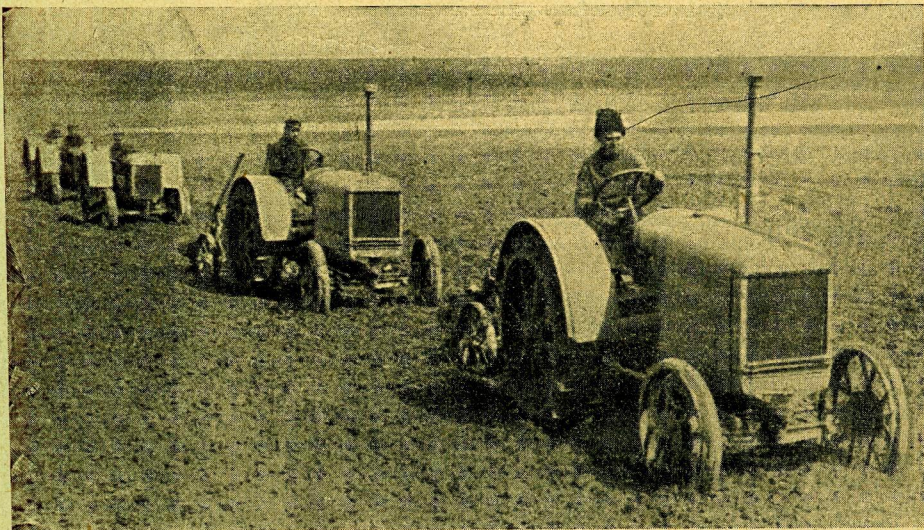
Зараз радгосп—це величезна сільсько-господарська фабрика. Він обслуговує 28 сел з площею землі в 2500 гектарів. В його „стайнях“—гаражах стоять 100 тракторів і на кожний з них в відповідну кількість реманенту.

* * *

Вийджаючи з радгоспа, ми знову натрапляємо на величезну лінію тракторів, що вийшли на оранку.

На першому з них—напис „Фордзон“. Це трактор—кратура Форда—найвидатнішого діяча капіталістичної Америки—Форда, що на своїх величезних заводах вміло експлуатує десятки тисяч робітників, борючись з найменшим виявленням комуністичних ідей.

Чи думав Форд, посилаючи нам свої трактори, що тут, в Одеській окрузі, вони стануть найголовнішим знаряддям боротьби за соціалізацію радянського села?!

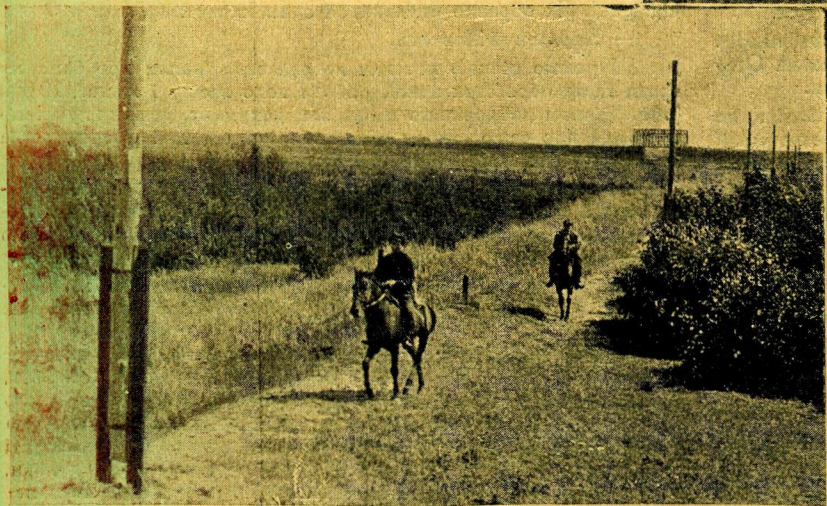

Орють тракторами

В оборону машин

ШАЛЕНО гуркотять машини на Канатці. Після їхнього гуркоту вражає несподівана тиша. За високою стіною, у десятку цехів, коло гуркотливих машин, коло хутих човників ткацьких верстатів, коло дротувальних верстатів, де безконечною гадюкою тягнеться дріт, коло візків, що бігаючи по цеху, обертають на ливни складено мереживо могузків і шпагатів, пильно працює понад 4 тисячі робітників. Куди не поглянеш—молоді і старі жіночі обличчя, веселі, зосерджені, а під кінець робочого дня стомлені і вкриті сіруватим пилом конопель та джуту. Всі робітниці в синіх халатах і червоних косинках, сивуваті

від пилу. На животах у прях шпильки з намотаною шворкою, щоб зручно було присукати нитку, коли вона порветься.

Люблять робітники Канатки свій завод!.. За старих хазяїв,—мізерна плата, довгий день, у куряві. Вони пам'ятають час, коли хазяї знущалися над тілом і душею робітників. Зараз уже немає старих хазяїв і завод належить їм, робітникам. Але знають вони, що хазяї чигають на заході, вкупі з очочими до наживи імперіялістами, на радянську країну... Вони не від того, щоб захопити назад свої фабрики та заводи!..

Добре знають робітники, що сонячна Україна з її фабриками, заводами і копальнями—ласий шматок для капіталістів і готуються міцною лавою зустріти ворога й обороняти свою землю, свою владу, свою фабрику і завод.

Ось і сьогодні: свіже скошеним лугом—як голова щойно острижена,—тінями плазують сіро-зелені постаті, зливаються з травою. Вони схоплюються, перебігають, падають, знову плазують, ховаючись за горбки і чагарники... Знайомі обличчя: пряді й ткалі, молоді робітники із дротяного цеху, що усміхалися на заводі. Тут вони зосереджено дивляться в далечінь і тримаючи в руках дрібно-каліберні гвинтівки, прислухаються до команди інструкторів-червоноармійців. Це—дружини робітничої молоді з Канатки вчаться на маневрах обороняти свій завод. Вони займають лінію оборони, зміцнюють всі небезпечні місця. До бою дружинники приготувалися серйозно: запаслися сліпими набоями, деякі навіть приготували протигази. Тільки ось біда немає кулеметів і замість смертельних „Максимів“ та „Люїсів“ тріщать в кулеметних гніздах дерев'яні клепаки.

Але молодь вважає себе за озброєну до зубів. Вона готова оборонити свої позиції від сьогоднішнього умовного ворога—одного з великих осередків ТСО-Авіокему, що наступає з міста, теж при повній зброї.

Наближається супротивник. Все частішають поодинокі постріли і поступово переходять в гарячу стрілянину. В кущах коло залізничного наїзду рвуться ручні гранати—це сторона, що обороняється, засипає ураганим вогнем лави супротивника. Попелясто-сірою стіною протяглася лугом газова завіса,—її колише легкий вітер. В молочній туманності просвітів появляються і знову ховаються за завісою люди, що біжать в атаку.

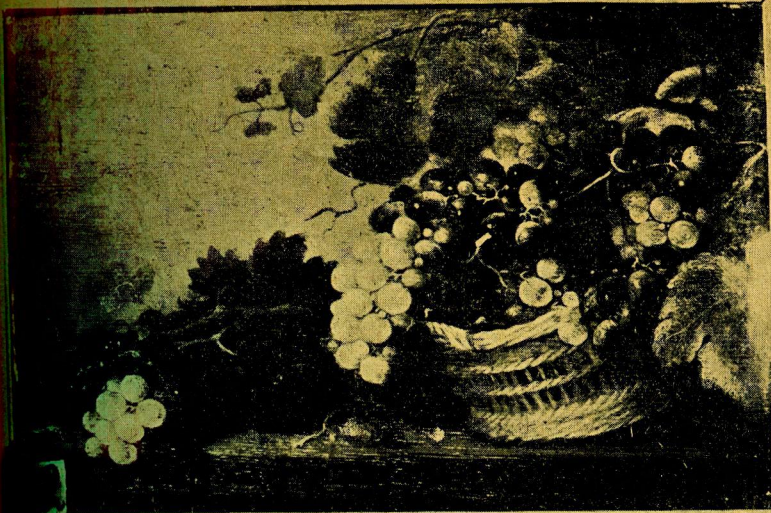
Перестрілюються лави, поспішно стягуються бойці до лі-

вого крила, куди супротивник перекинув головні сили. Хути і чіткі рухи дружинників. Горять обличчя. Вони забувають, це лише маневри, лише підготовка до оборони заводів, й корпусів, машин і верстатів від справжнього ворога.

Скінчилися маневри, поросходилися з прогулянки дачники. Дружини робітничої молоді йдуть до штабу, щоб спільно зібрати—кожний етап, кожний крок оборони.

Так вчиться молодь обороняти від нападу капіталістів свої заводи і фабрики, радянську країну. І коли це буде потрібно—вона зуміє дати добру одсіч справжньому ворогові озброєно—справжніми гарматами, кулеметами і газами.

Голандський натюр-морт—(з експонатів Харк. Держ. Худ.-Іст. Музею).

„Натюр-морт“ французьке слово, що в перекладі на українську мову значить—нежива природа. Цими словами в живописі звичайно звуть картини, що їх змістом є образи неживих речей—квітів, фруктів, різних побутових речей, битої дичини або харчів.

Ще в античній Греції мало не 2000 років тому, про одного художника збереглося таке оповідання: художник так гарно змалював виноград, що птахи прилітали його клювати, гадаючи що він справжній. Дуже поширився натюр-морт у 17-му столітті; особливо прославилися в утворенні таких натюр-мортів художники Голандії і Фландрії (нинішньої Бельгії). Деякі художники змалюють лише квіти. Інші художники вважають за краще змалювати фрукти, розкладені на столі, у вазах або кошиках.

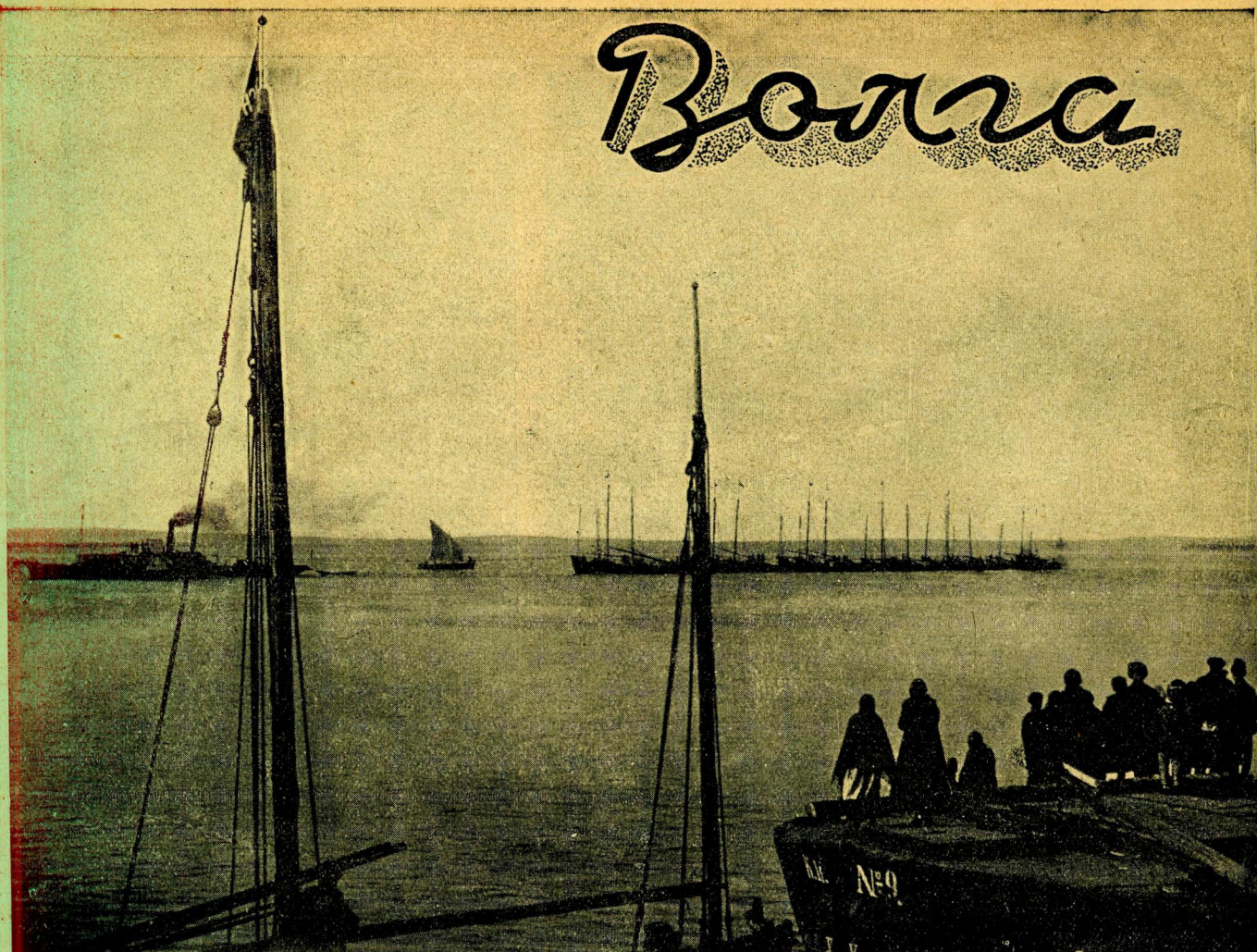
Є, нарешті, натюр-морти, що змальовують биту дичину—(за йців, різних

птахів, диких кіз то-що) або городину. Малюють такі картини звичайно на полотні олійними фарбами; дуже часто замість полотна беруть дерев'яну або мідну дошку. Живопис покривають лаком, від цього поверхня картини робиться блискучою. Е. Н.

и. Ху
ають,
дів, й
дачн
ально
етів с
отріб
брово
Т. Р

Волга

[Буксир] веде караван рибальських суден

КОЛИ ви перевтомились за рік праці, коли ваша нервова система розладилась і ви відчуваєте, що вам потрібно їхати на курорт—не робіть цього. Курорт з його галасом і метушню, лікарськими процедурами й неймовірною кількістю людей, що бажають одужати як найшвидше—це справа для дійсно хворих.

А коли вам треба відпочити, їдьте на воду. Далі від бурхливого моря, на спокійну просторінь Волги.

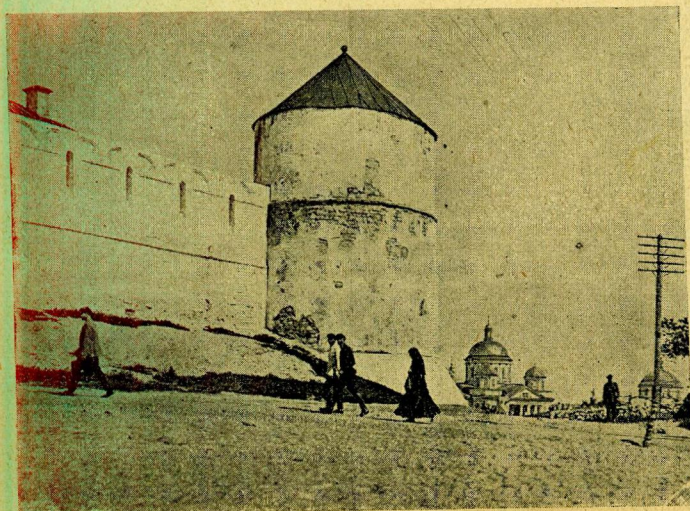
Тепер ви ще встигнете це зробити, а за три-чотири роки вас буде приваблювати красень Дніпро: дніпрельстанівські шлюзи відкриють широку й довгу путь і старенька бабуса Волга поступиться перед молодим і повним сил Дніпром. Наддніпрянські ландшафти ані трохи не гірші за волзькі, а мабуть

і кращі за них. Але,—поки дніпровські пороги ще не заку- у в'язниці шлюзів, зробимо подорож по „великій воді“, з'єднала північ нашого союзу з його пекучим півднем.

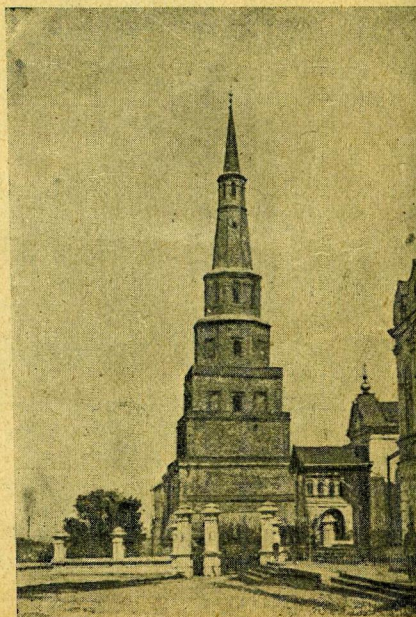
Ледве помітно тремтячи, скочить теплоплав по водяному дзеркалу і навіть брижі неспроможні викликати коливання. По обох берегах спокійні краєвиди—чудові пляжі ваблять теплим золотом піску, голублять зір соковитою зеленню ліса, цього сп- кою не порушують навіть Жегулівські гори, бо й вони повстають плавно і також плавно обертаються на долини.

Важко посапу- ючи, сунуть проти води буксири з нафтовими баржами, а з собою Волга несе велетенські тальби з будиночками й вахтовою щоглою. Дерев'яні острови плывуть до Сталін- граду, там їх зупи- няють, розберуть і, переробивши на ти- сячі звичайних ко- лод, ці велетні пра- вимуть за сиров- ину для тартаків.

Коли ми набли- жаємося до міста, пароплав починає протяжно гудіти розпучливим ба- сом і поволі підхо- дить до приплаву. Навмисне не кажу—

Старовинний Кремль у Казані

Башта цариці Сумбеки в Казані

пристані, бо справжні пристані є тільки в Астрахані. А далі—по всій своїй нескінченній довжині Волга вдовольняється з дебаркадерів—величезних плавучих будинків. Почіпляні до дна котвами з грубими ланцюгами вони ходять, „за водою“ (певна річ—підносяться за її рівнем) і на кожному з цих міст на воді можна знайти пошту, телеграф, ощадну касу і „колишню“ людину. Остання прикраса дебаркадеру й тепер ще не виключена з волзького пейзажу.

Матроси чалками підтягують судно до дебаркадера, юрба пасажирів швидким потоком скочується на беріг починається розвантаження.

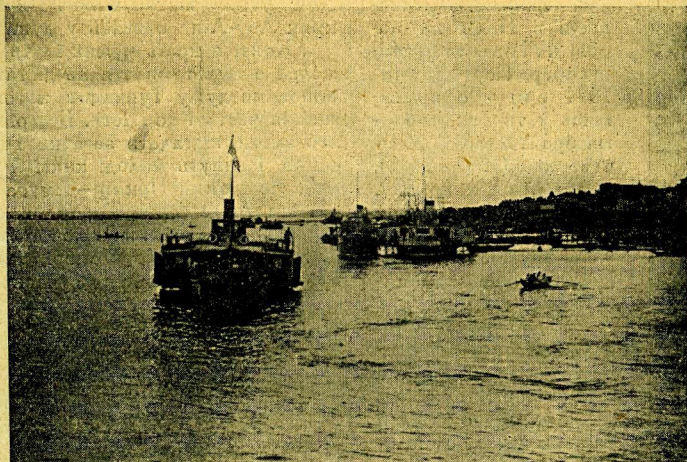
Один за одним сунуться вантажники по сходні до трюму корабля, де акуратно складено паки мануфактури, ящики з посудом, залізо, лантухи з борошном, садовину й інший крам яким живиться Поволжжя.

З трюму лунає — „Ех, поднялі раз! Ех, поднялі раз!“

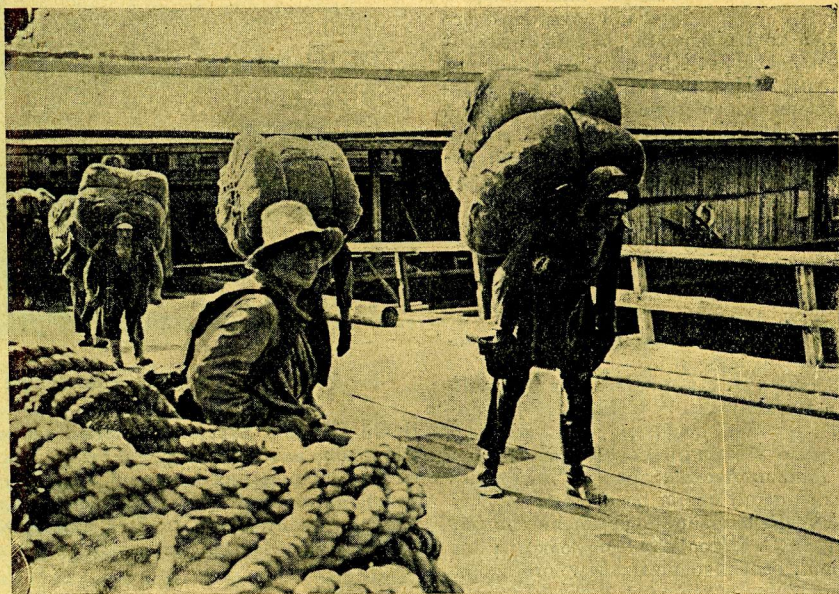
І під згуки цієї примітивної пісні, що незмінно пройшла десятиріччя життя матері-ріки й також незмінно переходить від покоління до покоління, на спинах злітають паки, ящики, пакунки краму.

Волга не знає механізації вантажних робіт, крани також далекі від неї, як механізовані порти Одеси й Херсону. І замість ритмічного гуркоту кранів і катеринок чути таку ж ритмічну пісню живої машини.

На березі вас першими зустрічають пивнячі. Нажаль, коло приплавів не видно червоних кутків, проте—трункових закладів доскоchu, по всіх усядах вони лізуть у вічі.

На міській пристані в Сталінграді

Волзькі вантажники за роботою

Що найцікавіше по волзьких містах, це останки старовини тих часів, коли князі й військові люди росчищали вільну путь китагородському купецтву. Майже кожне місто пишається своєю фортоцею—Кремлем, що якимсь анахронізмом стирчить між трамваїв й автомобілів.

Але ж за великі пристані, де пар плав стоїть три-чотири години, куди цікавіші невеликі села й містечки де зупиняються на 10-20 хвилин. Пасажири ледве встигають одвідати імпровізований базар, там горами накидано кавуни, яблука й різний харч, а де інде й кустарні вироби—чудернацькі хатні капці або різані дерев'яні іграшки.

Нині вже ніщо не нагадує за оті жахливі роки, коли спустілі береги великої ріки були всіяні людськими кістками. Поволжжя віджило й налагоджує своє господарство.

Тепер йому відкрилися нові перспективи:

Скасовано архаїчний розподіл на губернії, а замість їх усю волзьку землю об'єднано в краї за їх економічним тяжінням.

Тепер Волга має швидче й повніше розгорнути свої продукційні можливості.

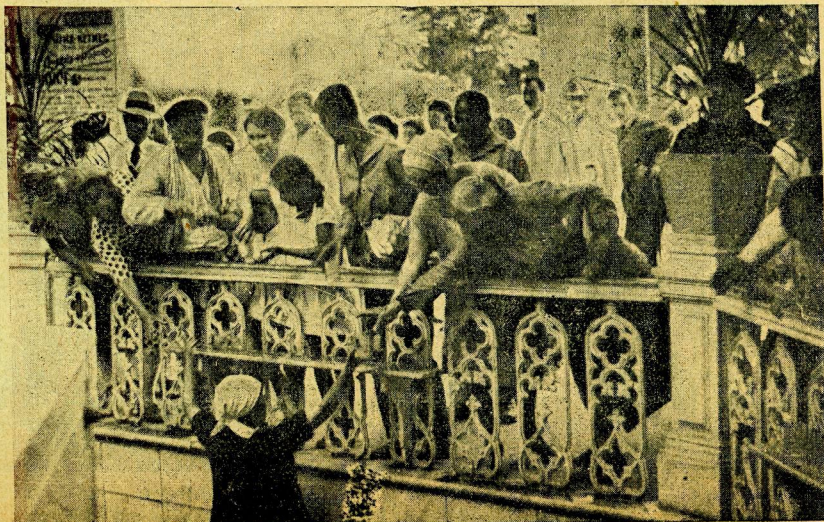
Десять років тому на Поволжжі почалася запекла боротьба за встановлення радянської влади. Білі банди дорого кштували волзьим містам, селам, пароплавству.

Було спалено й потоплено сотні суден, зруйновано цілі села, залишили пам'ять по собі білі хижакі й мі-

стам. Нині йде невинна робота з відбудови зруйнованого, реконструкції його на новий лад.

КИСЛОВОДСЬКЕ

Кисловодське—курорт „на кілька змін“,—він працює майже весь рік. Минає 1½—2 місяці—де нова зміна „латати“ серце. Пити нарзан невелика користь; це роблять більше „для гетьх“,—полагається ж п'яти й пити нарзан. І смачний він!.. Особливо восени, в свіжу погоду,—тоді нарзан має

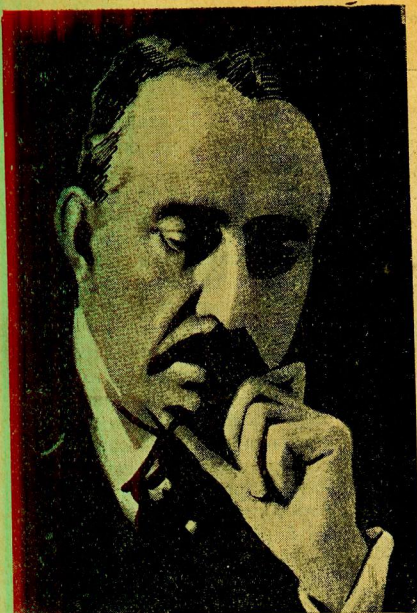
—ЗА НАРЗАНОМ

інший смак—гострий і колючий, як осінні ранки з приморозками.

З весни на курорті третя зміна.

Літні нарзанники вже на роботі,—жовтень приготував нову партію трудящих, що хоче в Кисловодському відновити динамо людського організму—серце.

„ТУРАНДОТ“

Пуччині, автор опери „Турандот“.

ОПЕРА, як музична форма, зародившись в Італії на порозі XVI століття (перша опера Пері, Дафна¹ 1594 рік) і оформившись у творах реформатора її Клавдіо Монтеверді (1567 - 1643), з Італії, як з центру, розійшлася по Європі, давши пишні паростки у французькій, німецькій, російській та англійській музиці.

Розвиток опери і дальший пишний розцвіт її мають коріння в повільному занепаді феодального ладу й народженні промислового капіталізму, що пересунув центр ваги з музики духовної на музику світську. В процесі розвитку, здавши позиції пишній французькій *grande opera*

рожі сили. В ніч темну, повну жаху ніч, прекрасну принцесу Лоу-Лінг украв лютий ворог. І крізь тисячі років повний одчак крик Лоу-Лінг озвався у душі Турандот.

Князі з країв чужих ідуть до Турандот шукати щастя. Тожоден з них те щастя не дістане: злочинний вчинок з Лоу-Лінг виповнив душу Турандот жагою помсти. Огнем палає в ній жіноча честь і гордість. Безгрішне серце Турандот дістане той хто зможе відгадати загадки Турандот. Загадок три, а смертєдина. І гинуть молоді князі й принци від рук катів. Лиш смілий, Невідомий Принц—Тімура син, Калаф, той одгадав й, дставши чисте серце Турандот, спинив жах її помсти-кари².

Не вносячи нічого нового в частині змісту лиш використавуючи, як це часто в опері, казковий сюжет, опера „Турандот“ проте в вершиною передсучасної італійської оперної творчості

Автограф. Останні ескізи „Турандот“.

(„велика опера“) Меєрбера, а тоді німецькій „музичній драмі“ Вагнера, італійська опера напередодні XIX століття увиходить в нове річище так зв. „веризму“ Цей напрямок оперної творчості був обумовлений вимогами нового й дужого класу дрібної буржуазії й в напрямком натуралістичним (термін „веризм“ походить від слова *verum*—правда). Основними характерними рисами його є грубовато-гострий сюжет, повний мелодраматичних моментів, ефектно-гострі звучання, яскраві оркестрові фарби, приступна широкому загальному мелодійність і деяке наслідування новаторським течіям у музиці.

Першими виразниками цього оперного стилю були італійські композитори Леонкавалло та Масканьї—другорядні, але відомі на весь світ, композитори, автори опер „Паяци“ та „Сільська честь“. Цей новий стиль італійської опери дістав талановитого виразника в особі Джакомо Пуччині.

Пуччині народився 1858 року в м. Лукка (Італія) в музичній з діда-праділа сім'ї й дістав музичну освіту в Міланській консерваторії. Свою творчість Пуччині розпочав операми „Ле Віллі“ та „Едгар“—операми мало відомими. Зовсім іншої долі зазнали пізніші його опери „Манон Леско“, „Богема“, „Тоска“ та „Чіо-Чіо-Сан“, що обійшли оперні сцени всього світу й досі мають великий успіх.¹) Нові течії в музиці роджені, видатними музикантами-творцями Дебюссі та Р. Штраусом до деякої міри вплинули на творчість Пуччині, особливо на музику його опери „Дівчина з Заходу“ та трилогії „Tritico“, але ненадовго.

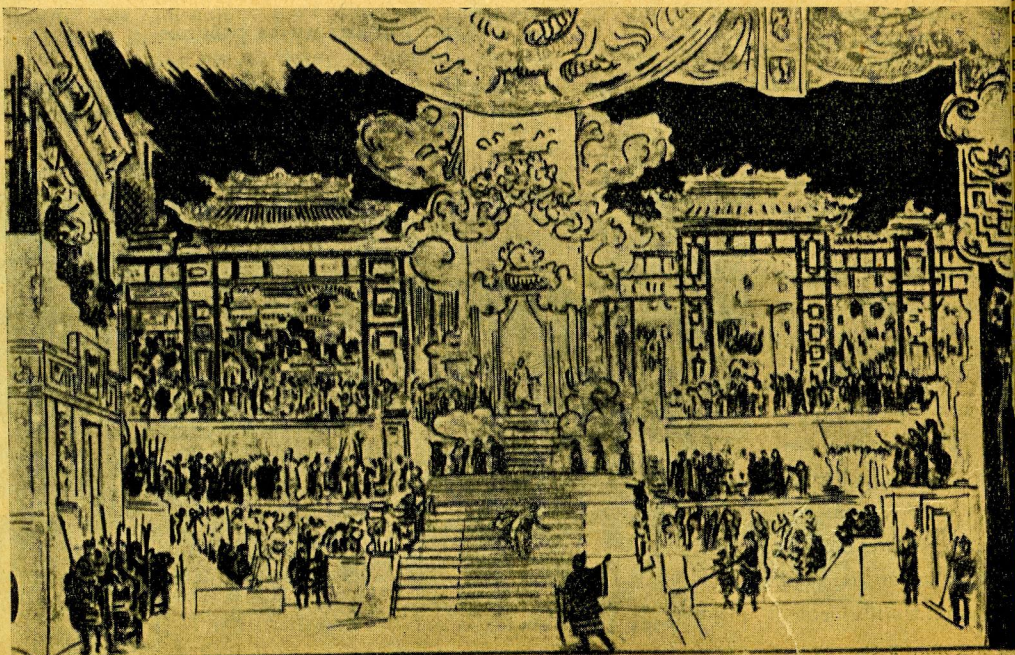
Оперу „Турандот“ писав Пуччині в останніх роках свого життя й не закінчив її, по смерті композитора (29 листопада 1924 року) вона доведена до кінця його учнем Ф. Алфано (останній дует та фінал). Виставлена вперше 25 квітня 1926 року в Міланській опері (Ла Скала) „Турандот“ обійшла чимало європейських сцен і в поточному сезоні її виставлятиметься в усіх оперних театрах України (Харків, Київ, Одеса).

Автори лібрета „Турандот“—Адамі й Сімоні, скористалися з сценарія т. зв. *komœdia del arte* (італійська народна драма) Гоцці та Шиллерівської обробки його; фабула її—казковий переказ про незвичайної вроди хінську принцесу Турандот.

„Багато тисяч років тому хан татарський став з полками своїми проти Хіни. Жах війни охопив Хіну... Лунав плач, дзвеніла зброя... Хіну скорили во-

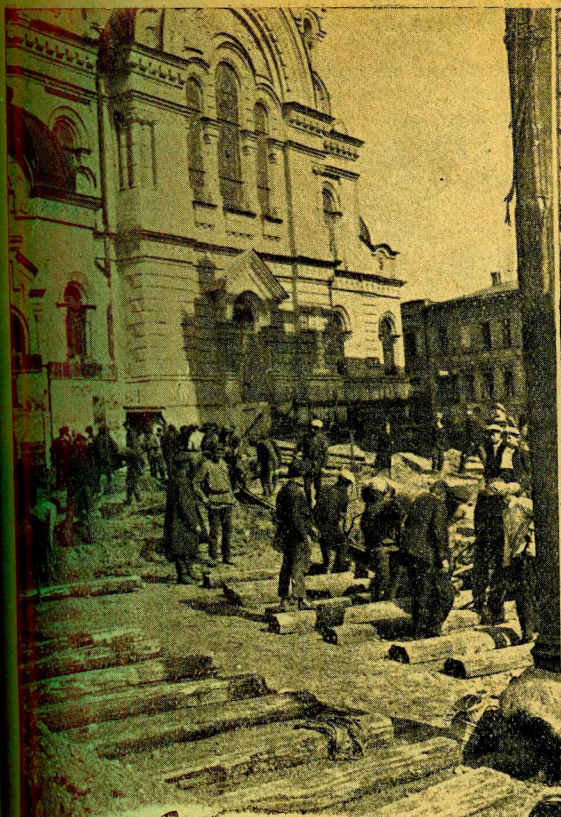
В ній Пуччині лишається вірний своїм творчим ідеалам, доходячи лиш найбільших формальних досягнень. Сильне емоційне напруження в музиці, драматичність і сценічність дії, розкішна палітра оркестрових фарб, вдає використання яскравих інструментальних тембрів, суто-італійська, подекуди патетична мелодика—все це—характерні особливості опери „Турандот“.

Nevermore

Перша постановка „Турандот“ в театрі „Скала“ (Мілан). 2-ий акт.

¹) В українських оперних театрах ідуть „Тоска“ й „Чіо-Чіо-Сан“.

Перешивають на широку колію.

ШИРОКИМИ РЕЙКАМИ

ХАРКІВ взявся за своє впорядкування. Аджеж столиці, до того ж великому торговельно-промисловому центрові, треба бути як слід впорядкованим. Що до цього то, Харків нас задніх довгий час. Ціаком зрозуміло, що на спорядкування столиці УСРР дано значні кошти.

На першому місці впорядкувальних робіт стоїть трамвай. Колишні „отці города“ якось по-чудерлицькому будували трамвай, на вузькій колії його поставили. Отже доводиться всю лінію перешивати на широку колію. Харків прощається з своїми маленькими непортативними вагончиками, — натомість його вулицями, де перероблено колію, побігли нові великі вагони, що недавно вийшли з заводів. Ще остаточно не закінчено перешивку трамваю. А тимчасом зроблено вже багато. На той рік закінчиться в Харкові переробити лише Кладовищенську та Плеханівську вул. — решта вже перешивана. Там вже ходять або ходитимуть нові вагони — пульмани.

Протягом двох останніх років улітку наш Харків являв собою, так би мовити, Помпею в момент розкопін. Важко тоді буває пройти вулицю, де проводяться поширювальні трамвайні роботи. Великі ями, рейки розкидані там і тут, і скрізь шпала. Минає місяць-два і вже на тому місці розливається дзвоником новий вагон і не чути важкого замітання ногою вагоновода у давні, що було ознакою старих вагонів.

Велику допомогу в справі перешивання колії дає нова машина американка, що працює стисненням повітря. Вона універсальна: довбає землю, свердлить каміння, забиває шпали і до того ж на ній працює кілька робітників, що значно збільшує продуктивність праці.

Не тільки перешиваються старі лінії. Вже кілька кілометрів устатковано нових ліній. Вже давно трамваєм всі околиці Харкова з великим будинком промисловості, так само, як і продовжено трамвай на Сходу гору.

На нашому фоті зафіксовано низку моментів перешивки вузької колії. Ось робітники встатковують широку колію провулку між майданом Тевелева і Пушкінською вул. Далі

Вечірня зміна кондукторів; залютовують рейки; майдан Тевелева — трамвай буде проходити посередині майдана.

група кондукторів і вагоноводів чекає на вагони. Ще далі робітники лютують рейки. Це для того, щоб вагон на місці з'єднання рейок йшов рівно і не гойдався. Нарешті на останньому фоті знято американську машину, що свердлить цеглу на майдані Тевелева, де був раніше фонтан і де нині прокладено нову трамвайну лінію.

Б. Сім.

СТОРИНКА ГУМОРУ І САТИРИ

... І, не зважаючи на велику конкуренцію закордонного олівця, наш масовий, чорний радянський олівець добре отаборився в Радянському Союзі і завоював ринок“.

3 доповіді на виставці радянського олівця.

Мал. М. Щеглова

ОЛІВЦЕВА ФОРТЕЦЯ

Текст В. Улькуса

Не підкопавте!..

ДИТЯЧИЙ ДЖАЗ-БАНД

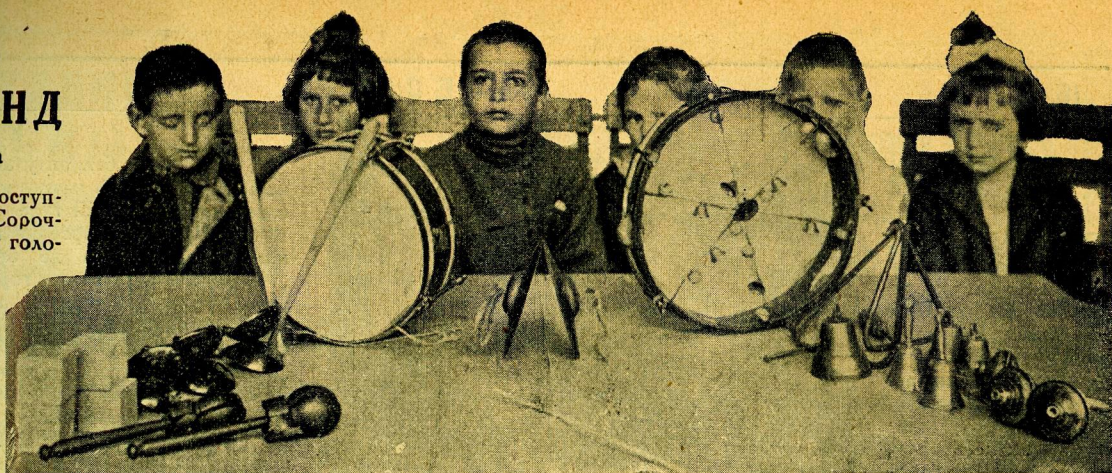
Наоис Т. Родзевича

У ВЕЧОРІ алеї загально-доступного саду аж кишать. Сорочки „апах“, кучеряві жіночі голови, яскраві шалі і шарфи, важні фігури—усе де зливається в одну різноманітну картину гомінкої юрби.

Яскраво горять електричні лампи і в їхніх відблисках обличчя набирають якихось несподіваних чарів. З тієї чуті постріли. Високо над золотистими верхівками саду шугають фейверки і ракети. Горять, перебиваються в повітрі зірки й вогні. Цілком інакше виглядає загально-доступний сад вдень.

Дивно якось бачити широкі алеї порожніми. Замість гомону тисячної юрби чути лише шум листя. Не видно тієї юрби, що гуляє на дозвіллі.

Тут бігають діти, то стрибать, то важно ходять гуртками.

Музичні інструменти

ложки, таракотять тарілки—дитяча оркестра грає улюблену дитячу річ—марш Буденного. Диригент—шостилітня дівчи ка в смугнастому купальному костюмі стоїть на стільці й махає дирижерською паличкою. Вона диригує немов справжній маестро. Хлопці старанно налягають на свої інструменти, дзвонять дзвіночками, б'ють у бубни і кастан'єти. Вони трішки стурбовані сторонніми слухачами, але з такту не збиваються—

треба ж себе показати. Гарно, чітко виграв дитяча шумова оркестра. Що правда, усі ці інструменти трохи заглушує рояль керівниці. Задоволені діти, обличчя сяють. Хоч воно симфонічна оркестра грає краще, ніж дитячий джаз-банд, проте, можна посперечатися, що дає більше задоволення музикам і слухачам,—дитячий джаз-банд, чи симфонічна оркестра.

Діти розказують, що спочатку їм було важко звикнути до ударних інструментів, засвоїти собі ритм і не збиватися з такту. Але за допомогою роялю, що провадить оркестру, вони швидко все це переборолі і нині успішно виконують уже не одну річ.

Наче-б то пусте всі ці бубни, тарілки, ложки, що на них грають діти, проте ж вони роблять велике й серйозне діло, розвиваючи музикальний талант у дітей і поширюючи музикальну культуру серед мас.

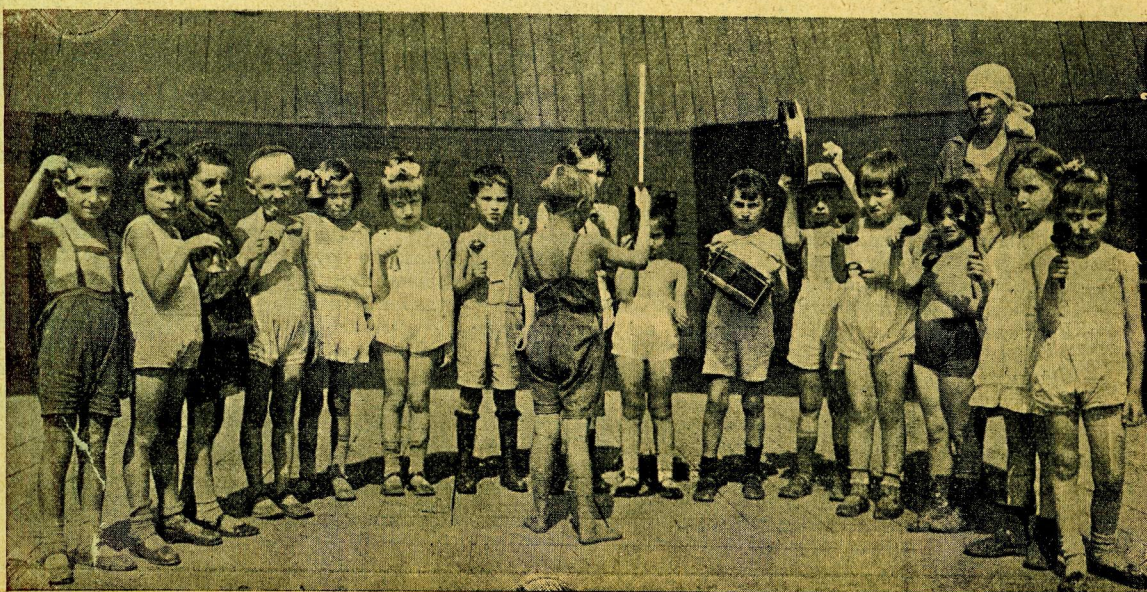
Музики відпочивають

Діти розважаються. Вони граються, співають і слухають своєї окремої музики.

Музику вони люблять, знають і відчувають ритм, розуміють його організаційне значіння. І замість складних і незрозумілих інструментів дорослих, тих інструментів, що розвивались на протязі століть м. звикальної культури, діти грають на інструментах простих і легких, як вони самі. Дерев'яні ложки, барабани, бубни, сталеві трикутники, тарілки, різні брязкалки—ось основні інструменти шумової дитячої оркестри. Замість складних мелодій, незрозумілих не лише дітям, а й багатьом дорослим людям, якість вечірніх симфонічних оркестрів—вранці диригент шумова оркестра виконує веселі п'єси, марш Буденного, деякі відомих дитячих пісень. Бренить трикутник, клацають кастан'єти, гудять маленькі барабани, бітують такт

кестру, вони швидко все це переборолі і нині успішно виконують уже не одну річ.

Наче-б то пусте всі ці бубни, тарілки, ложки, що на них грають діти, проте ж вони роблять велике й серйозне діло, розвиваючи музикальний талант у дітей і поширюючи музикальну культуру серед мас.

Молодий диригент.

КАВУНИ

ПОСПІЛИ кавуни. Перерядилися базари по містах, містечках і селах—їх завоювали кавуни і дині.

Всюди великі, зелені і жовті гори. Вони ростуть і ширяться на весь брук, витісняють усю горюдину й садовину.

День-у-день від зорі до зорі ліниво тягнуться до базарів безкраїми дорогами й шляхами неосяжних українських степів вантажені вози, підвозячи що-раз нові гори кавунів. Дрімачи, збивають порошок по дорозі воли, а на возі в кріслатому солом'яному капелюсі, ліниво звисивши ноги, куняє селянин.

— Цоб-цоб!

І спритний безиритульний, вилизуючи п'ятачок по мостовій, притиснувши до грудей соковити стиглу диню, аж гай гуде.

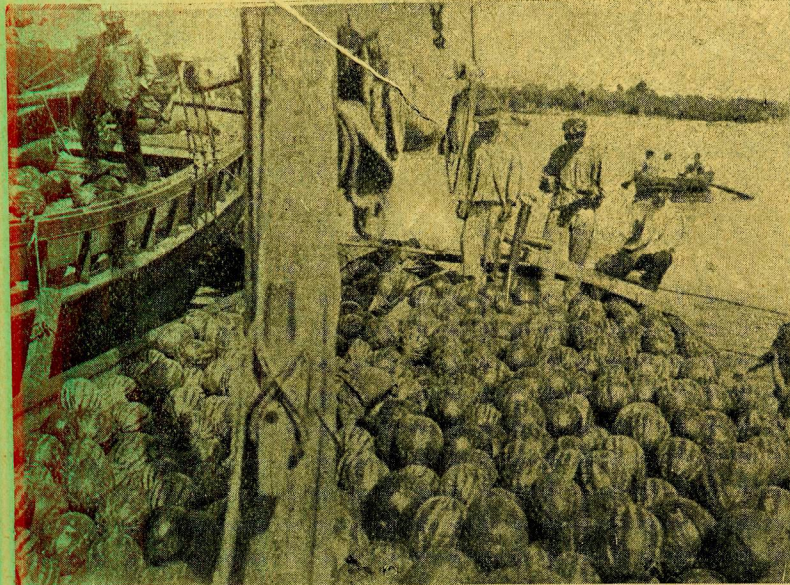
Хоч до якої торговки підійдїть, яких тільки кавунів і динь у неї ви не знайдете. Ось дебілі чорні „тумани“, а поруч них гора знаменитих „манастирських“ кавунів, викоханих на пісках нижньої Наддніпряни. Вони смугнасті, трохи менші за „тумани“, злегка приплюснені й дуже солодкі. Ось подовгі „кахівські“ кавуни, ніжно-рожеві в середині. Ось маленькі перісті „рябчики“, а ось і красуня, добрий український кавун „дусни-черевко“.

А тут гори динь. Дебілі, жовті, солодкі, мов покупчихи, купаються в яскравому сонці, пишачуть спокусниці своїми принадами. І скільки тут різних сортів цих динь.

Ні одна, здається, торговка не запам'ятає всіх усіх.

Тут і качанки, і дубівки, і ананаски, цесарські, зимівки, довгунки, репанки, і т. д. і т. д.

Є ще один сорт ранньої дині, не дуже смачний.

Баржі з кавунами. — Сmachний кавун. — Кахівський кавун

А сонце немилосердно пече-припікає...

Коло кавунів завжди великий рух. Тут метушаться хазяйки, молодіці, дівчата, ріжний базарний люд, червоноармійці й дїтвора.

- Тітко, по-чому кавуни?..
- Вам кавуна чи кавуниху?..
- Громадяне, не напирайте, ви мені всі кавуни передушите!
- Ой лишенько, тримайте!!!
- Ач, сукин син!
- Пропала, тітко, твоя диня..

що здебільшого порушує травні процеси, але назвати її я зважуюсь через уроджене почуття скромності.

Покупці тут таки на місці, засівши на землю під рундук завзято орудують ножами. Нарешті, ліниво підіймаються, а землі залишається ціла гора шкаралупи на десерт лінивим зарним свиням.

А на Дніпрі цілі флотили човнів, дубів і шаланд везуть сотні тисяч нових кавунів до наших великих міст: до Києва, Дніпропетровського, Херсону; тут кавуни вантажать у вагонів і відправляють на північ.

Поспіли кавуни..

А. Петражицький

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ

ОТ 3-х РУБЛЕЙ

ВЫСЛАЮТСЯ НАЛОЖЕННЫМ ПЛАТЕЖОМ
Конторск. ул. (Краснооктябр.), № 5, Рыбальченко

НОВАЯ КНИГА

САМОУЧИТЕЛЬ КРОЙКИ МУЖСКОГО ПЛАТЬЯ

С 73 РИСУНКАМИ И ЧЕРТЕЖАМИ

Цена 1 р. 80 к., с пересылкой 2 руб.

Москва, ул. Герцена, д. 22-42, книжный склад „Книговед“.

кондитерское кооперативное товарищество

„МИНЬОН“

Гор. Харьков,
Киевская ул. 15
телеф. 10 - 49.

ИЗГОТОВЛЯЕТ РАЗНОГО РОДА КОНДИТЕРСКИЕ ИЗДЕЛИЯ, КАК-ТО:

МОНПАСЬЕ, ШОКОЛАД, ПИРОЖНЫЕ,
КАРАМЕЛЬ, ХАЛВУ, ПРЯНИКИ
КОНФЕКТЫ, ПЕЧЕНЬЕ, и проч.

ПРЕЙСКУРАНТ по первому требованию высылается БЕСПЛАТНО

Зубная паста Хлородонт

прекрасно освежающая мятная зубная паста в тубах.

Зубной порошок Хлородонт

прекрасно действующий мятный зубной порошок в жестянках и пакетах.

Зубной элексир Хлородонт

прекрасный ароматный зубной элексир в флаконах.

Германское Концессионное Предприятие Лаборатория Лео Дрезден Москва, Ольховская 14.

ПОЛЕЗНЫЕ КНИГИ

ЗЕРКАЛЬНОЕ ПРОИЗВОДСТВО

Наводка кустарным способом Руков. для любит. и куст. с рис. сост. О. С. Бильченко 28 г. Цена 60 к. с перес.—85 к.

СПУТНИК ОХОТНИКА

Оружие, собаки, способы охоты, дичь, пушнина, советы и рецепты, законы об охоте, календарь. 313 стр., ц. 1 р. 50 коп. в переплете 1 рубль 85 коп.

СПРАВОЧНИК

по лекарственным растениям: Сбор, сушка, разведение и пользование ими. 136 стр. с атласом в 73 табл. в красках Сост. Комаров. — Цена 2 руб. 50 коп.

МОЕ ВОДОЛЕЧЕНИЕ

Сост. Себ. Кнейпп. Испытан. в течение 40 лет. 1928 г. Цена 1 р. 25 к.

ПРОТИВОЗАЧАТОЧНЫЕ СРЕДСТВА

предохранение от беременности 264 стр. 28 г. Сост. Губарев и Селицкий. Ц. 1 р. 70 к.

ГИПНОЗ И ЕГО ТЕХНИКА

Учение о гипнозе и внушении. 194 стр. 1928 г. Сост. Левенфельд. Цена 2 руб.

Якобзон. Онанизм у мужчины и женщины и его лечение, 28 г. 2 р. 50 к.

Бобринский. Определитель охотничьих и промысловых зверей нашей фауны 28 г. 1 р. 50 к. Флеров. Обувное производство 27 г. 177 стр. с рис. 2 р. 25 к. Булгаков. меховое производство 28 г. 195 стр. с рис. 2 р. Петров и Бебешин. Шорное производство 28 г. 167 стр. с рис. 1 р. 75 к.

САМОУЧИТЕЛЬ

кройки мужского платья Сост. Латанус. 1928 г. цена 1 р. 80 коп.

КРАСИВО!!! ПРАВИЛЬНО!!! СКОРО!!! ПИСАТЬ научитесь, приобрести самоучитель каллиграфии.

Сост. Волчковом. Цена 1 руб. 25 коп.

ЕГО ЖЕ ЭКСПЕРТИЗА

будущ. старш. счетоводов, помбухов и бухгалтеров. Ответы экзаменуемых на вопросы экспертов 28 г. Цена 75 к.

КАК ПИСАТЬ

стихи, статьи и рассказы. Сост. Шенгели 28 г. Цена 90 коп.

ПО ФИЗКУЛЬТУРЕ

Джиу - Джитсу, бокс, борьба, футбол, гребля, плавание и др. виды спорта. 53 стр. Сост. Короновский и др. Ц. 2 р. 50 коп.

ПИСАТЬ И ГОВОРИТЬ

правильно по-русски

будете, если приобретете „Новый орфографический словарь“, содержащий 100.000 слов сомнительных в правописании.

Сост. Хомутов Цена 2 руб. 80 коп.

ПЕВЧИЕ ПТИЦЫ.

Сост. Святский. Ц. 1 руб.

Данченко. Певчие птицы. Ловля, содерж., развед. и лечение болезней. Цена 50 к. Пашенко. Канарейка. Пение, уход. Ц. 50 к.

САМОУЧИТЕЛЬ ПЧЕЛОВОДСТВА.

120 рисун. 388 стр. 26 г. Сост. Буткевич. Ц. 4 р.

МЕТОДЫ ПЧЕЛОВОЖДЕНИЯ.

390 стр. С рисунк. 3-е издание. 1926 г. Сост. Шимановский. Ц. 4 руб.

ОПЫТНЫЙ РЫБОЛОВ

Горчаков. Цена 1 р. ЛЕЧЕБНИК домашних животных — с рецептами лекарств — 176 стр. Сост. ГРЮНБЕРГ. Цена 1 руб.

а также все учебники и любую книгу высылаем с добавл. стоим. пересылки налож. платеж. книжный магазин „Наука и Жизнь“ Москва „9“, Воздвиженка 4-1. Фирмасуществует с 1905 г. За книги и на ответ можно мелкие почтовые марки.

Вырежьте и сохраните!

ХАРЬКОВСКАЯ ПРОИЗВОДСТВЕННО-КООПЕРАТИВНАЯ АРТЕЛЬ

„ПРОВОЛОЧНИК“

Контора и завод ул. Яковлева (б. Михайловская) № 54.

ВЫРАБАТЫВАЕТ:

проволоку светлую, бронзирования, квадратную, пружины и разные гвозди как из своего сырья, так и из сырья заказчиков.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ЭНДОКРИНОЛОГИИ НАРКОЗДРАВА

Институт доводит до сведения врачей, лечебных учреждений, аптекоуправлений, что им приоткрыто и массовому производству

ИНСУЛИНА

инсулин одобрен Инулинком Комит. Учено-Медиц. Совета НКЗ РСФСР. Стандартизован в международных единицах. 1 кб. см. содержит 20 межд. единиц инсулина в упаковке 5 кб. см. — цена 1 руб. 45 коп. флакон.

Аптекоуправлениям при оптовом заказе по Инулину скидка 20 %

Ин-т также изготавливает все ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКИЕ ПРЕПАРАТЫ: АДРЕНАЛИН, АНТИТИРЕОКРИН, ПИТИУКРИН, ТИРЕОКРИН и др.

Большинство препаратов стандартизовано. Препараты готовятся под наблюдением специалистов и имеют благоприятные отзывы клиник.

Со скидкой препараты отпускаются Аптекоуправлениям, врачам и лечебным учреждениям.

В требов. лицам прошим обращаться по адресу: Б. Никола-Вербовский пер., № 10. Государственный Институт Экспериментальной Эндокринологии НКЗ тов. 4-88-54. Препараты-пробники высылаются бесплатно по первому требованию.